

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(11), 2023

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар: Мовчан К.М.

Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабачій Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент;

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор, доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., професор;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., декан гуманітарного факультету;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор;

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання;

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

детальні туристичні карти, надавати персоналізовану інформацію, покращувати доступність та залучати більше туристів.

Для подальшого розвитку туристичної картографії в ІТ-технологіях в Україні необхідно залучати фахівців з географічних інформаційних систем та туризму, розширювати доступність туристичної інформації, використовувати віртуальну та доповнену реальність, партнерство з органами місцевого самоврядування та туристичними компаніями, впроваджувати інтерактивні елементи.

Подальший розвиток туристичної картографії в ІТ-технологіях може сприяти підвищенню якості та конкурентоспроможності туристичного сектора в Україні, приверненню більшої кількості туристів та стимулюванню економічного росту. Враховуючи потенціал і переваги, які надають ІТ-технології у туристичній картографії, важливо продовжувати інвестувати у цю галузь та створювати сприятливі умови для інновацій та співпраці між різними стейкхолдерами.

УДК 373.3.091.2:373.3.015.31(045)

Молнар Т. І.

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Мукачівський державний університет

Долгош Н. М.

здобувачка вищої освіти
спеціальність 013 Початкова освіта,
другий (магістерський) рівень вищої освіти,
Мукачівський державний університет

СКЛАДНИКИ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті порушується проблема створення розвивального освітнього середовища в Новій українській школі. Виокремлено та схарактеризовано структурні компоненти розвивального освітнього середовища, як от: просторово-предметний, психолого-дидактичний, соціально-комунікаційний, пізнавально-мотиваційний.

Ключові слова: освітнє середовище, розвивальне освітнє середовище, Нова українська школа.

The article discusses the problem of creating a developmental educational environment in the New Ukrainian School. The structural components of the developmental educational environment are singled out and characterized, such as: spatial-subject, psychological-didactic, social-communication, cognitive-motivational.

Keywords: *educational environment, developmental educational environment, New Ukrainian school.*

У контексті впровадження концепції «Нова українська школа» досить гостро стоїть питання розвитку особистості молодшого школяра в середовищі закладу освіти, підготовки його до самостійного навчання та самовдосконалення. Тому основним напрямом реформування сучасної початкової школи є перехід до розвивального навчання та організація розвивального освітнього середовища.

Актуальність проблеми розвивального освітнього середовища порушена в наукових доробках вчених, зокрема Н. Гонтаровської, Т. Ісаєвої, О. Кіліченко, О. Федій, О. Ярошинської та ін.

Освітнє середовище є системою, сукупністю певних умов, елементів, засобів, а отже, має певну структуру. Нам імпонує позиція О. Писарчук, яка виділяє такі структурні компоненти розвивального освітнього середовища: просторово-предметний, психолого-дидактичний, соціально-комунікаційний та пізнавально-мотиваційний [3, с. 235].

Важливим компонентом розвивального освітнього середовища є *просторово-предметний компонент*, що охоплює архітектурні особливості будівлі, обладнання, умови освітнього процесу, що стимулюють розвиток особистості.

Соціально-комунікаційний компонент визначають, насамперед, типом культури, соціальними нормами взаємодії, міжособистісними стосунками педагогів, учнів і батьків.

Психолого-дидактичний компонент спрямований на забезпечення змісту освітнього процесу через різноманітні види діяльності, організацію навчання, відповідність методів навчання розвитку учнів. Своєрідним ядром цього компоненту є відповіді на запитання «Чому навчати?», «Як навчати?», «Як навчити результативно?», «Як вчитися?».

Пізнавально-мотиваційний компонент передбачає формування позитивного ставлення до навчально-пізнавальної діяльності, здатність до постановки значущих цілей, наполегливість та самостійність у їх досягненні, є синтезом пізнавальних процесів, розвиненого інтелекту, волі та емоцій, що забезпечує реалізацію ідей та думок у практичній діяльності, характеризується наявністю потреб, мотивів, інтересів до пізнання.

Розвивальний ефект кожного компоненту освітнього середовища забезпечується лише за наявності можливості для саморозвитку всіх учасників освітнього процесу.

Охарактеризуємо більш детально компоненти розвивального освітнього середовища початкової школи.

Особливої уваги потребує організація *просторово-предметного* поля розвивального освітнього середовища, до якого учні молодшого шкільного віку надзвичайно чутливі. Просторово-предметний компонент розвивального освітнього середовища – це і художньо-предметне оточення, в якому розвивається особистість, і інтер'єр закладу освіти, і виставкові експозиції, і

спільні виховні заходи. До функціональних аспектів обладнання розвивального освітнього середовища початкової школи належать також освітлення, колірна обробка приміщення. Наприклад, по-різному можуть сприйматися предмети залежно від чинників, що впливають на сприйняття: світлий або темний час доби, дощовий або сонячний день та ін. Через це система освітлення повинна бути розподілена рівномірно та уздовж стіни.

Важливого значення під час організації розвивального освітнього середовища набувають колірні характеристики. Колір у приміщенні, обладнання й різні матеріали здатні змінити сприйняття предметів, обмежити або збільшити простір. Емоційний вплив кольору може збільшитися в обмеженому просторі.

Приблизний перелік зон для організації розвивального освітнього середовища початкової школи:

- для сюжетно-рольових ігор (театралізована діяльність, освоєння соціальних ролей і професій та ін.);

- для пізнавальної активності (експериментування з різними матеріалами, розвиток мовлення, спостереження за природними явищами, розвиток математичних уявлень та ін.);

- для самостійної діяльності дітей (конструювання з різних матеріалів, художня діяльність, ознайомлення з літературою, виставка дитячої творчості, центр патріотичного виховання та ін.);

- для рухової активності (спортивні ігри, змагання та ін.);

- для настільних та розвивальних ігор (ілюстрований матеріал, дидактичні ігри та ін.);

- для експериментування і спостереження за природними явищами (експериментальні лабораторії, календар природи, центри для організації різних проєктів та ін.);

- для відпочинку (спілкування, куточки рекреації, відпочинку та ін.) [1].

Наповнюючи предметне розвивальне освітнє середовище, необхідно пам'ятати про те, що всі його елементи повинні мати єдиний естетичний стиль для забезпечення комфортної і затишної обстановки.

Через різні особистісні характеристики учням початкової школи буває досить важко адаптуватися в освітньому середовищі. Проте, вони активно впливають на створення власного мікросередовища. Але деякі особливості їх поведінки можуть призвести до непорозумінь з однолітками, до конфліктних стосунків, навіть до ізоляції. Відтак, *соціально-комунікаційний компонент* відображає соціальні відносини та види діяльності в учнівському колективі; виявляється як засіб обміну інформацією, вироблення групових цінностей, розвиток соціально-ціннісних традицій; забезпечує вплив соціального та емоційного розвитку на міжособистісні стосунки та навчання.

Соціально-комунікативний розвиток охоплює:

- розвиток ігрової діяльності учнів для засвоєння різних соціальних ролей. Цей напрям пов'язаний безпосередньо з притаманною для дітей молодшого

шкільного віку ігровою діяльністю, а також залученням до елементарних загальноприйнятих норм і правил взаємини з однолітками і дорослими;

-формування основ безпечної поведінки в побуті, соціумі, природі;

-формування моральних уявлень про працю та практичного досвіду трудової діяльності;

-патріотичне виховання як виховання духовно-моральної особистості: формування патріотичних почуттів, любові до Батьківщини, свого народу.

Психолого-дидактичний компонент розвивального освітнього середовища спрямований на формування навчально-пізнавальної діяльності, враховуючи концептуальні засади теорії розвивального навчання, колективні та індивідуальні прояви учнів. У психолого-дидактичному компоненті охоплено процеси викладання та учіння. Неодмінною умовою цих процесів є активність обох учасників. Учитель створює необхідні умови: організовує та спрямовує дії учня, повідомляє нову інформацію, використовуючи певні методи та засоби. Але ефективність навчально-пізнавальної діяльності залежить від особистих якостей учня: його активності, самостійності, ініціативності, а також бажання вчитися (наявність стійкої мотивації).

Серед основних засобів розвитку психолого-дидактичного компоненту пріоритет належить навчально-розвивальним завданням, під час яких використовують інноваційні методи навчання, рольові ігри, творчі вправи, спостереження, аналіз додаткових джерел інформації та книг. Це сприяє активізації думки, уяви дитини. Розвивальне навчання, безсумнівно, повинно залучати школярів до емоційно-ціннісного сприйняття навколишньої дійсності у процесі вивчення навчальних предметів.

Пізнавально-мотиваційний компонент пов'язаний з наявністю індивідуальної емоційної комфортності, атмосферою довіри, співпраці, співтворчості, емпатії. Пізнавально-мотиваційний компонент спрямований на формування основних пізнавальних процесів (відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уявлення), він є наскрізним у розвивальному освітньому середовищі, оскільки формує позитивне ставлення до навчально-пізнавальної діяльності, здатність до постановки значущих цілей, наполегливість та самостійність у їх досягненні.

Засобом розвитку мотивації учнів є використання традиційних та інноваційних, а особливо інтерактивних методів навчання, проблемних ситуацій, комунікативних вправ, креативних завдань, якими заохочують учнів, залучають до активної пізнавальної діяльності, занурюють у колективне навчальне спілкування. Найбільш продуктивними є пізнавальні мотиви (інтерес до знань, потреба в розумовій діяльності, інтелектуальні почуття, прагнення здобути нові знання і навчитися застосовувати вміння), що виникають у процесі навчання за умови використання евристичних бесід, індивідуальних вправ, креативних та проблемних завдань, творчих експериментів, комунікативних ситуацій пошукового характеру тощо. Отже, пізнавально-мотиваційний компонент є синтезом пізнавальних процесів, розвиненого інтелекту, волі та емоцій, що забезпечує реалізацію ідей та думок у практичній діяльності.

Важливими умовами формування розвивального освітнього середовища є [4]:

- 1) створення умов для вільної самостійної діяльності дитини;
- 2) створення творчої комфортної взаємодії між учнями під час навчання та спілкування з учителями, батьками;
- 3) використання різних методів і засобів активізації діяльності, яка забезпечує особистісно-орієнтований розвиток дитини;
- 4) раціональне облаштування предметно-ігрового середовища;
- 5) забезпечення доброзичливої атмосфери, яка б надавала дитині право на активність, довіру, помилку.

У розвивальному освітньому середовищі пріоритетною метою навчання є формування гармонійної і всебічно розвиненої особистості. Завдання вчителя полягає в задоволенні інтересів учнів, їхніх природних нахилів і потреб [2].

Таким чином, аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що структуру розвивального освітнього середовища початкової школи складають компоненти: просторово-предметий, соціально-комунікаційний, психолого-дидактичний і пізнавально-мотиваційний. Важливими умовами формування розвивального освітнього середовища є створення сприятливого емоційного клімату та розвиток інтересу до навчання, підбір спеціальних форм, методів, засобів навчання. Важливо, щоб у освітньому процесі між учителем та учнем розвивалася суб'єкт-суб'єктна взаємодія. Значущою виступає наявність здорового психологічного клімату в класі, дотримання організаційних, дидактичних, виховних, психологічних, гігієнічних вимог.

Список використаних джерел

1. Гонтаровська Н. Б. Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини: монографія / Н. Б. Гонтаровська. – К.: Вид-во РВА «Дніпро-VAL», 2010. – 623 с.
2. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи: навчальний посібник / І. В. Малафійк. – К.: ВД «Слово», 2014. – 632 с.
3. Писарчук О. Т. Теоретичні аспекти проблеми формування освітньо-розвивального середовища початкової школи / О. Т. Писарчук // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – Бердянськ: БДПУ, 2011. – № 1. – С. 231–237.
4. Роціна С. М. Розвивальне освітнє середовище навчального закладу як умова особистісного розвитку учнів / С. М. Роціна // Педагогічний альманах: зб. наук. пр. / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон: РПО, 2011. – Вип. 12, Ч. 1. – С. 34–38.

Кас'яненко О. М. Одошевська Є. С.	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЯ ДІАГНОСТИКО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ НЕЗНАЧНІ ВІДХИЛЕННЯМИ У ПСИХОФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ	45
Кідарова Я.Й.	ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА: ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ	48
Корпанець Ю.Ю.	ЗАГАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОДУКТИВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	52
Кохтич Б. В. Микуліна А. К.	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	55
Кузьма-Качур М.І. Кохан М. Д.	ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З САМОКОНТРОЛЮ І САМООЦІНКИ	59
Кузьма-Качур М. І. Марущинець Д. М.	ФУНКЦІЇ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА З КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ТА ВИМОГИ ДО ЙОГО ПОБУДОВИ	66
Микуліна А. К., Седлак К. Д.	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕКОРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА	72
Мовчан А.І.	ТУРИСТИЧНА КАРТОГРАФІЯ В ІТ-ТЕХНОЛОГІЯХ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	76
Молнар Т. І. Долгош Н. М.	СКЛАДНИКИ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	78
Розман І.І. Дирда М.М.	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	83
Розман І.І. Дорогій М.В.	ОСНОВНІ ШЛЯХИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	86
Розман І.І. Ганькович О.В.	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ СТОРІТЕЛІНГУ	88
Розман І.І. Онисько В.Ю.	ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВ ЕНОПЕДАГОГІКИ У ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС	91
Бобрушко Н.В. Русин Н.М.	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	93
Меденці Н.І. Русин Н. М.	НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЧИННИКИ ЯКІ НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ	98
Чекан О. І.	АНАЛІЗ ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АСПЕКТУ	102

Наукове видання
НАУКА МАЙБУТНЬОГО
 Збірник наукових праць студентів,
 аспірантів та молодих вчених

НЗ4

Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. колегії В.В. Гоблик; заст. гол. ред. Т.І. Молнар. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023. – Вип. 1(11). – 165 с.

У збірнику опубліковані статті студентів, аспірантів та молодих вчених, що відображають результати досліджень з природничих, технічних, гуманітарних, суспільних та економічних наук.

УДК 001(051)(045)''540*6''

***Збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених
 «Наука майбутнього» зареєстрований у Google Scholar***

Підписано до друку 20.12.2022 р.

Формат 60x84 1/16

Папір офсет. Умовн. друк. аркушів 10

Тираж 10. Зам. № 87

Адреса видавництва:

Мукачівський державний університет,
 вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
 тел./факс: (03131) 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
 Державного реєстру видавців, виготовлювачів та розповсюджувачів
 видавничої продукції серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>